

33. Там же.- С. 80.
34. Казаков О.О. Битва на річці Ведроші 14 липня 1500 р. // УІЖ. – 1998. - № 5.– С. 52-62.
35. Сас П.М. Реформаційні погляди Івана Вишенського – прояв опозиції пануючій ідеології феодального суспільства // УІЖ. – 1987. - № 6. – С. 93-102.
36. Там же.- С.102.
37. Любашенко В.І. Єретично-раціоналістичні рухи в Україні XV-XVI ст. (до питання генези та еволюції "пожидовлених") // УІЖ. - 1996.- № 4. – С.90-99.
38. Харламов В.О. Нові дані про початок книгодрукування у Києві // УІЖ – 1990. - № 9. – С. 98-106.
39. Там же.- С. 102.
40. Пуцько В.Г. Візантійсько-київська спадщина в культурному розвитку Великого князівства Литовського// УІЖ.- 1998. - № 5.– С. 118-123.
41. Розвиток історичної ..., С. 103-104.
42. Историография истории ..., С. 70.
43. Тимошенко Л.В. Артикули Берестейської унії 1596 р. // УІЖ.- 1996.- № 2.- С. 15-27.
44. Там же.- С. 22.
45. Там же.- С. 26.
46. Харишин М. В. Українська церква між двома уніями (1569-1596рр.)// УІЖ. - 1996.- № 4. - С. 24-33.
47. Флоря Б.М. Східні патріархи і західноруська церква// УІЖ.- 1991.- № 1.- С. 45-51.
48. Кочан Н.І. Флорентійська унія і Київська митрополія: до характеристики розвитку та втілення ідеї унії церков// УІЖ.-1996.- № 1.- С. 28-44.
49. Там же.- С. 29.
50. Кочан Н.І. Флорентійська унія і Київська митрополія: до характеристики розвитку та втілення ідеї унії церков// УІЖ. - 1996.- № 1.- С. 42.

У ПОШУКАХ ЄДНОСТІ

(ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНИХ ГРУП СЛОВ'ЯНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ США)

ЛЕНДЬЕЛ М.О.

Громадсько-політичний розвиток іммігрантських груп слов'янського походження на території Сполучених Штатів Америки відбувався під постійним впливом так званого "етнічного поля"[1], яке сприяло розвитку внутрішньо- і міжгрупових конфліктів та досягнення політичного консенсусу.

У вжитку істориків, соціологів та етнополітологів сучасності все більшого значення набуває термін "етнічна група", який використовується для характеристики нечисленних спільнот, які відрізняються за походженням від представників основної етнічної більшості та національних меншин і зберігають своєрідні риси в культурі та побуті. У визначенні наголошується на трьох взаємопов'язаних аспектах, а саме:

1. Група сприймається відмінною від решти суспільства згідно таких характеристик як мова, релігія, раса, країна походження, культура.

2. Члени суспільства сприймають себе відмінними від решти суспільства.

3. Члени групи беруть участь у діяльності, що базується навколо їх дійсного чи міфічного спільного походження.

Побіжний погляд на соціальні характеристики українців у США демонструє, що вони складають одну з найбільш "візуальних" етнічних груп американського суспільства, оскільки рівень їх структурної асиміляції знаходиться на початковій стадії. Як відомо, згідно класичної класифікації М. Гордона асиміляцію можна поділити на культурну (акультуризацію), шлюбну (амальгамацію), структурну (вступ представників меншини до загальнонаціональних інституцій).

Сучасний американський соціум можна характеризувати як плюралістичний, оскільки його юридично оформлені правила і негласні норми передбачають збереження расової та ет-

нічної різноманітності і, одночасно, рівні права у взаємодії з більшістю. Водночас, аналізуючи етнополітичну ситуацію в Сполучених Штатах Америки, можна розмірковувати лише про культурний плюралізм, який є гармонійним співжиттям двох чи більше культурно відмінних груп. Функціонування відмінних етнічних груп в окремих “підсуспільствах” не є придатним у сучасний період технічного прогресу, коли є можливим будівництво кар’єри на державній службі та бізнесі.

Вивчення взаємовідносин між представниками слов’янських народів значно ускладнюється через існування двох полярних позицій стосовно визначення поняття етнічності, сенс першої з яких полягає у визначенні об’єктивних критеріїв подібної класифікації, а навантаження другої знаходиться в площині самоідентифікації і особистісного сприйняття чи заперечення цінностей локальної культури [2]. Повчально, що одинакового методологічного ключа дотримуються у визначенні етнічного характеру імміграції із території історичного Закарпаття наукові опоненти Василь Маркусь та Поль-Роберт Маґочі. Обидва вважають вихідців із території краю відповідно українцями та карпаторусинами, незважаючи на їх особистісну самоідентифікацію. Принагідно зазначимо, що у 1980 р., коли Бюро переписів США вперше визнало етнонім “русин”, до цієї групи записалося 8 тис. 485 осіб (у 1990 р. - 12 тис. 496 осіб) [3], одночасно, українцями визнали себе 740 тис. 803 особи [4]. Водночас, Поль-Роберт Маґочі робить висновок, використовуючи дані парохій греко-католицького обряду, що у 1990 р. на території Сполучених Штатів Америки проживало від 596 тис. до 625 тис. русинів [5].

Іммігранти слов’янського походження, що підтверджує вірність влучного висловлювання американського етносоціолога Майкла Новака, “що світ є наповнений народами, а не державами” [6], дійсно вирішували на північноамериканському континенті ті проблеми, які у Старому Світі продовжували залишатися яблуком розбрату. Додамо, що це завдання обтяжувалося геополітичною ситуацією, яка до завершення другої світової війни змінювалася з калейдоскопічною швидкістю. Прикладом подібної обтяженості є зміна позиції частини закарпатської імміграції, об’єднаної навколо греко-католицької газети “Єдність”, які русофільським симпатіям протиставляли небажання приєднання до СРСР з ідеологічних та політичних причин, а отже, визначали шлях приєднання до нової Чехословаччини як оптимальний.

Досить динамічний поступ по ієрархічній драбині американського суспільства представники та нащадки слов’янської імміграції розпочали лише на зламі 60-70-х рр., коли титульна англо-саксонська етнічна група, так звані WASP (“білі англосаксонські протестанти”) втратила свої домінуючі позиції у зайнятті ніш у середовищі політичної, адміністративної еліт [7]. Спроби вплинути на процес прийняття державних рішень представників слов’янських етносів був започаткований “неписьменною”, згідно визначень більшості дослідників США [8], масою у завершальній період першої світової війни, коли визначалася доля національних частин Австро-Угорської імперії. Упродовж 30-х рр. вперше представник слов’ян, а саме чех Антон Чермак, став мером міста Чикаго. У повоєнний період нащадки польської імміграції досягли значних успіхів у просуванні своїх представників у вищий законодавчий орган – Конгрес США. Так, у 1958 р. 13 осіб польського походження були обрані представниками американського народу на Капітолій, а вплив поляків в таких містах як Чикаго, Клівленд, Мілвекі, Буфало, взагалі, можна вважати одним з визначальних чинників політичного життя цих міст.

У 70-і рр. орієнтація Демократичної партії на підтримку етнічних груп була яскраво відображена в політиці президента Джіммі Картера, який надав посаду державного секретаря Едмунду Мускі (польського походження), радника з питань безпеки – Збігневу Бжезінські (польського походження), а директором відділу у справах ЮНЕСКО Держдепартаменту був призначений С. Варварів (українського походження). Суперник Картера на президентських виборах 1980 р. Рональд Рейган використав проти демократа його ж зброю – апеляцію до національних почуттів громадян-вихідців із Східної Європи, особливо у питанні про зміну державно-правового статусу їх метрополій. Самовільним втіленням цієї політики було надання Леву Добрянському – довголітньому голові Українського конгресового комітету Америки – посади посла на Багамських островах (1983-1986 рр.). Одну з яскравих урядових кар’єр серед закордонних українців здійснив Роман Попадюк. У жовтні 1981 р. цей діяч вперше був призначений на роботу в Держдепартамент; протягом 1986-1992 рр. працював прес-секретарем президента Рейгана, 1988-1992 рр. - займав аналогічну посаду при Джорджі Буші, а у 1992 р. став першим послом США в Україні [9].

Чекає на дослідників проблема співжиття генетично і історично споріднених груп східноє-

вропейського походження на території північноамериканського континенту, зокрема, у повоєнний період. Особливо неоднозначними були ці відносини між українською громадою та російською, польською громадами. Потуги російських іммігрантських діячів пропагувати в середовищі владних кіл США федералістичний устрій "оновленої" Росії, наприклад, створення за ініціативи О. Керенського "Ради звільнення народів Росії" наражалися на "сепаратистський" опір діячів Української Національної Республіки в екзилі А. Лівичького, С. Витвицького, І. Мазепи [10]. Водночас, з представників східноєвропейських груп був сформований "Блок народів Росії", підтриманий в тому числі і українськими федералістами [11].

Посткомуністичні зміни в Європі призвели до трансформації відносин між етнічними групами слов'янського походження. У 1992 р. з ініціативи Вашингтонського представництва Українського народного союзу була утворена Центрально-східноєвропейська коаліція, яка об'єднує інтереси 10 млн. американських громадян [12].

Метою цього політичного утворення є корегування позиції адміністрації США стосовно зазначеного регіону, нейтралізація можливостей проросійського спрямування політики Ва-

шingtonу. За посередництва коаліції представницькі структури української громади у березні 1994 р. передали для розгляду у Білий дім програму реформування американської політики стосовно України. Окрім цілком прагматичних міркувань про потребу підписання Хартії американсько-українського співробітництва, затвердження основних напрямків економічного сприяння США Україні (розвідка родовищ нафти і газу, сприяння фонду приватизації, модернізації сільського господарства, програма інвестиційної допомоги), можливість використання людських ресурсів діаспори у просуванні реформ в Україні було сформульовано вимогу до американських чинників підтримувати визнання унітарної форми державного устрою як ідеальної для України [13].

Запропонований вище аналіз є лише певною спробою окреслити коло питань, які з об'єктивних і суб'єктивних причин залишилися поза сферою інтересу вчених-суспільствознавців, однак дослідження яких сприятиме пошуку вирішення проблем, які продовжують загострюватися в Центральній і Східній Європі - колиці іммігрантів слов'янського походження у США. Події 1999 р. в Югославії є вагомим доказом цього твердження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Етнос і соціум. - К.: Наукова думка, 1993. - С. 86.
2. Proceedings of the Conference on Carpatho-Ruthenian Immigration 8 June 1974 (Transcribed, edited, and annotated by Richard Renoff and Stephen Reynolds). - Cambridge, Massacusetts: Harvard Ukrainian Research Institute. 1975. - P. II.
3. Magocsi P.-R. Our People Carpatho-Rusyns and Their Descendants in North America. -Multicultural History Society of Ontario, University of Toronto Press Inc., 1994. - P. 16.
4. Encyclopedia of Multiculturalism / Ed. by Auerbach S., Cavendish M. - NY - London - Toronto, 1994. -Vol 6.-P. 1638.
5. Magocsi P.-R. Our People Carpatho-Rusyns and Their Descendants in North America. - P. 16.
6. Ibid. - P. III.
7. Ethnic Americans A History of Immigration and Assimilation. - NY - Cambridge: Harpers & Row.Publishers.-P.126.
8. Ibid. -P. 124.
9. Markus D., Wolowyna O. Ukrainians in the United States of America // Ukraine and Ukrainians Throughout the World A Demographic and Sociological Guide to the Homeland and Its Diaspora. - Toronto - Buffalo - London: Univ. of Toronto Press, 1994. - P. 232.
10. Римаренко Ю. З ким і проти кого. - К.: Дніпро, 1983. - С. 82.
11. Gourjian G. Russian Emigration and the Anti-Communist Struggle // The Ukrainian Quarterly. -1959.-№ 2.-P. 125.
12. Kuropas M. Ukrainian-American Citadel The First One Hundred Years of the Ukrainian National Association. - P. 627; Clinton Cautions Against Isolationism, Meets with Ethnic Leaders // The Ukrainian Weekly. -1995. -№ 42. -P. 8; Central and East European Coalition Statement // The Ukrainian Quarterly. - 1994. - Vol. 50. - № 1.-P.76.
13. Central/East European Coalition Honors Supporters // The Ukrainian Weekly. - 1996. - Vol. LXIV - № 40 // <http://www.tryzub.com/UFPWWW/etc/Current/UkrWeekly/961006/index.html>. -P. 6.